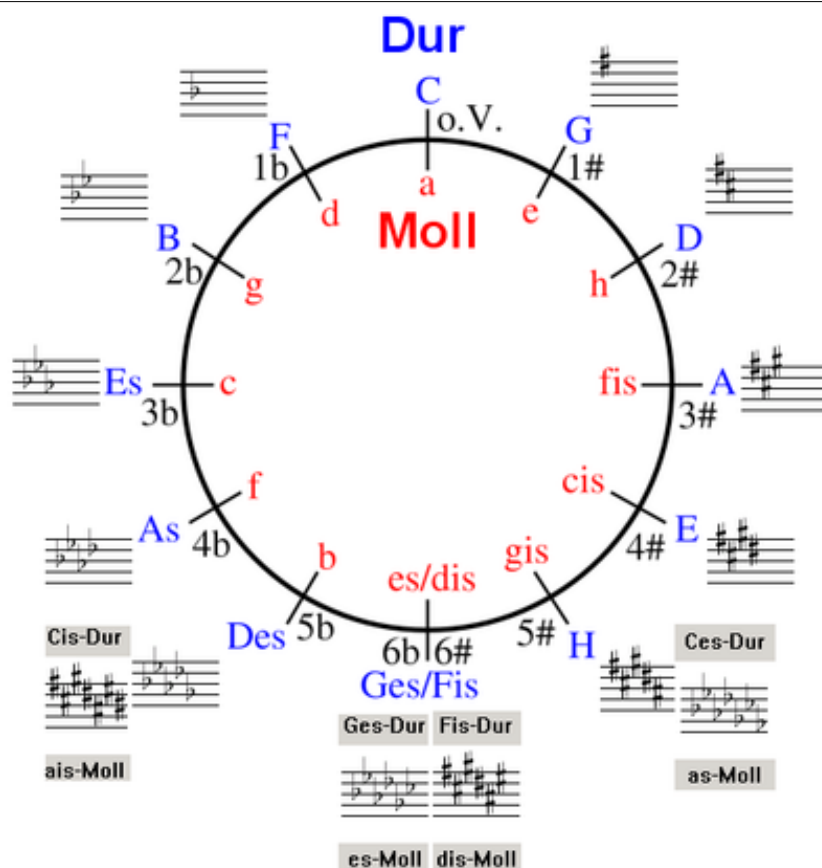

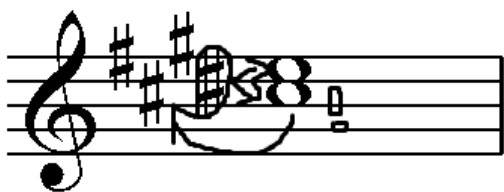
NÁVODNÍK – za 5. ročník

Co musím umět, abych mohl přestat chodit do nauky!

**Znám bezpečně
kvintový a kvartový
kruh:**

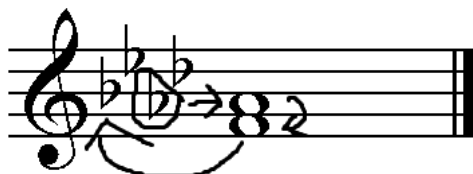

*Pomůcky pro určování tónin:
křížky:*

Kouknu na poslední křížek (poslední křížek zvyšuje 7. stupeň stupnice), o půl tón výš je durová stupnice. Je-li poslední křížek dis -> E dur (poslední křížek cis -> D dur...). Mollová je o tón níže (6. stupeň durové) Je-li poslední křížek dis -> cis moll.

**Pozor vždy si ještě zkontroluj předznamenání (nikoliv c moll, ale cis moll)
béčka**

Kouknu se na předposlední béčko. Tam, kde je umístěno předposlední béčko je postavena i durová stupnice! Je-li předposlední b: as -> As dur. Mollovou stupnici pak najdete o tercii níž v té stupnici -> f moll.

Pozor vždy si ještě zkontroluj předznamenání (o tercii níž je f – v předznamenání není béčko fes -> takže f moll).

MOLLOVÉ STUPNICE SE PÍŠÍ S malými písmeny!

Znám některá označení výrazu: tedy jak mám skladbu hrát

dolce – *sladce*

animato, vivo – *živelně, živě*

marcato – *výrazně*

cantabile - *zpěvně*

comodo – *pohodlně*

tranquillo – *klidně*

maestoso – *vznešeně*

subito(p) – *náhle (piano)*

Znám všechny kvintakordy a umím si je odvodit:

Z minulých let již umíme odvodit mollový kvintakord od durového.

dur moll

v.3 + m.3 m.3 - v.3

K úplnosti chybí ještě dva kvintakordy, které se dají od těchto dvou odvodit:

Zvětšený – má durovou tercii, proto ho vytváříme z **DUROVÉHO**

Durový Zvětšený

Zvyšujeme vrchní tón!

v.3 v.3

Zmenšený – má mollovou tercii, proto ho vytváříme z **MOLLOVÉHO**

Durový Zvětšený

Snižujeme vrchní tón!

v.3 v.3

Všechny kvintakordy od tónu d

Durový Mollový Zvětšený Zmenšený

Znám dvojité posuvky a nebojím se je použít:

dvojkřížek dvojbéčko

fis fes

Umím tyto kvintakordy obrátit:

Obracení kvintakordu je činnost nám dobře známá již ze 3. ročníku. Pokud chceme jednoduše obrátit kvintakord, přesuneme spodní notu o oktávu výše, tím se nám do spodního tónu dostane bývalá tercie kvintakordu (v příkladu tón *gis*) – takovému obratu se říká sextakord. Když stejný postup zopakujeme, spodním tónem se stane bývalá kvinta kvintakordu (v příkladu tón *his*) – takovému obratu se říká kvintsextakord.

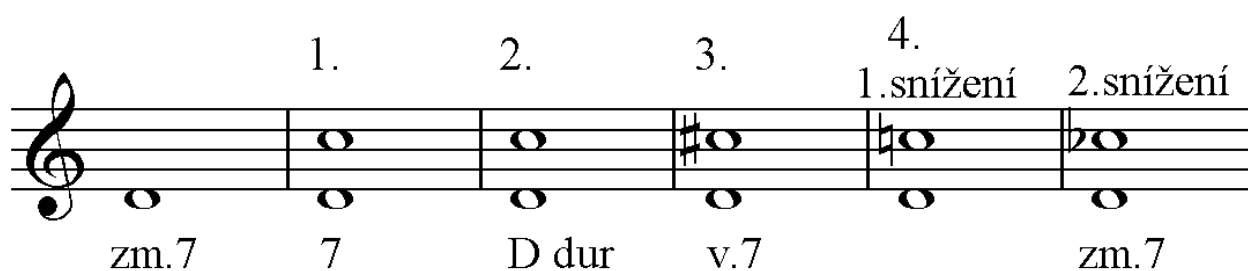
Umím vytvořit ze základních intervalů odvozené intervaly:

Postup:

1. Zapišu vzdálenost.
2. Uvědomím si tóninu dle spodního tónu.
3. Pokud je třeba domyslím si posuvku #/b podle předznamenání té tóniny.
4. Zvyšuji či snižuji interval podle pravidel.

S čistými intervaly se pracuje jinak než s velkými!

2. snížení	1. snížení	Základní interval	1. zvýšení
	zmenšený <-	čistý	-> zvětšený
zmenšený <-	malý!! <-	velký	-> zvětšený

Dokážu zařadit stěžejní autory do období:

Baroko -> J. S. Bach, G. F. Handel, A. Vivaldi

Klasicismus -> W. A. Mozart, L. v. Beethoven, J. Haydn

Romantismus -> B. Smetana, A. Dvořák, F. Chopin, F. Schubert, R. Shumann

Septakordy

Septakord je čtyřzvuk tónů, které jsou řazeny po terciích. V hudební nauce známe sedm doškálných septakordů. (škála = stupnicové/ doškálných – že je najdeme na stupních námi známých stupnic).

Septakordy tvoříme přidáním v. nebo m. tercie ke kvintakordům.

Známe čtyři kvintakordy:

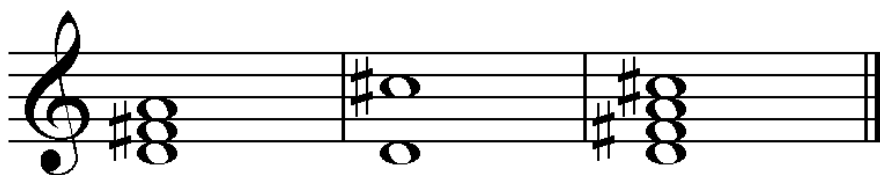
Přidáním malé nebo velké tercie nám z každého kvintakordu mohou vzniknout dva další septakordy, dohromady tedy 8. Jelikož septakord zvětšeně zvětšený není doškálný (nenajdeme ho v žádné stupnici.../ani se jinde nepoužívá/), tak jich máme 7.

Názvosloví:

Každá septakord má dvě stejně jako člověk "jméno" a "příjmení".

"Jméno" určuje kvintakord na kterém je postaven.

"Příjmení" pak určí kvalitu septimy – velká nebo malá.

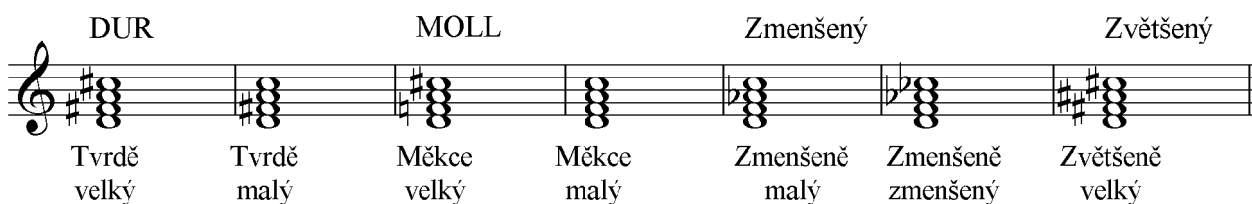
Tvrdě   velký   septakord

Aby to nebylo tak jednoduché, bylo vymyšleno názvosloví, které eliminuje výraz durový a mollový a mění ho na tvrdý a měkký!

Dur -> Tvrdý

Moll -> Měkký

Všechny septakordy od tónu d: (i s akordickými značkami/ ty umět nemusíme)

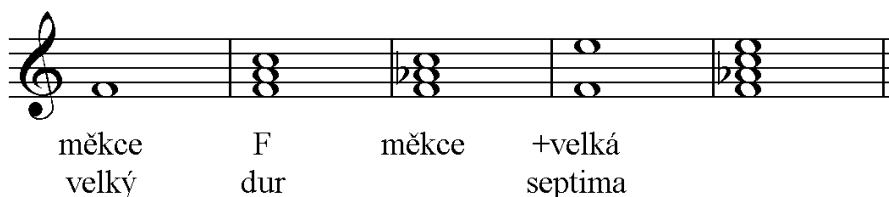
Takže se zkusme poradit s tímto příkladem:

1. Vytvořím kvintakord -> vytvořím z něj moll, protože má být měkký

2. Přidám k němu velkou septimu -> protože má být velký

3. Dohromady:

měkce velký septakord

Znám základní harmonické funkce a umím je použít:

Každá tónina má své tři základní harmonické funkce. Tyto funkce se používají k základním doprovodům různých písní všech žánrů.

Tónika T – durový akord postavený na prvním stupni

Dominanta D – durový kvintakord postavený na pátém stupni

Subdominanta S – durový kvintakord postavený na čtvrtém stupni

4. stupeň   C dur   F dur   G dur

1. stupeň   5. stupeň   T   S   D

Např. v E dur

Tónika – E dur, Subdominanta – A dur, Dominanta – H dur

Jak jednoduše harmonizovat píseň

Naším úkolem je harmonizovat jednoduchou melodii základními harmonickými funkcemi TSD. Při harmonizaci se postačí držet pravidla, že zvolíme vždy tu funkci, která má v daném melodickém úseku převahu.

Harmonizujeme-li první takt následujícího příkladu koukneme na tóny, které jsou v něm obsaženy a vybereme nejvhodnější funkci!

Příklad je v C dur (T=C dur, S= F dur, D= G dur)

C dur - tónika   C dur   F dur   G dur   C dur

Tóny - tóniky   Tóny - tóniky   subdominanta   dominanta   tónika

Pokud nechceme příliš často měnit funkce lze harmonizovat i podle převahy tónů viz následující příklad – ve 3. taktu je převaha tónu z dominanty – proto použijí právě dominantu.

C dur - tónika   C dur   G dur   C dur

Tóny - tóniky   Tóny - tóniky   převaha tónů z dominanty (na 2. a 3. dobu)

Chápu enharmonickou záměnu:

Enharmonicky zaměněné tóny jsou ty, které mají stejnou výšku a jiný název.

Příklad: když zvýším notu c₁ o půltón vznikne z c₁ -> cis₁. Když snížím notu d¹ o půltón vznikne des₁. Ve skutečnosti jsou to noty o stejné výšce:

Pozor však, mezi tóny E a F a H a C je půltón ->

Když zvýším e na eis -> bude to rovnou shodné s notou f.

Znám mollové stupnice:

Ve čtvrtém ročníku se učíme 3 mollové stupnice:

mollová aiolská -> ta, kterou si umíme odvodit – nic se v ní neděje

mollová harmonická -> v té zvyšujeme 7. stupeň nahoru i dolů

mollová melodická -> směrem nahoru zvyšujeme 6. a 7. stupeň, směrem dolů jako aiolská

Pozor na předznamenání!

V následujícím případě noty zvyšujeme odrazkami, protože v předznamenání jsou béčka.

U stupnic s vyšším počtem křížků je potřeba použít dvojkřížek, opět kvůli předznamenáním, ve kterém už tato nota je zvýšená.

Tyto stupnice umím i sluchem rozeznat

Umím zařadit jednotlivé nástroje do patřičných kategorií dle vzniku tónu:

Strunné:

Smyčcové: housle, viola, violoncello, kontrabas...

Drnkací: kytara, loutna, cembalo, banjo...

Úderné: klavír, cimbál...

Dechové:

Dřevěné: příčná flétna, saxofon, pikola, klarinet, hoboj, zobcová flétna, fagot...

žesťové: trubka, pozoun, tuba, lesní roh...

vícehlasé: varhany, akordeon

Bicí:

blanozvučné: velký buben, tympány, malý buben,

samozvučné: činely, triangl, marimba, vibrafon,

Elektronické:

el. kytara, baskytara, theremin, klávesy

Dominantní septakord:

Dominantní septakord je jeden ze septakordů, o kterých už jsme se zmínili – je to ten TVRDĚ MALÝ. Dominantní se mu říká proto, protože je vystavený právě na 5. stupni každé stupnice a má tedy dominantní funkci.

Velmi často se využívá při harmonizaci písní k obohacení harmonie jako záměna za "obyčejný" dominantní kvintakord.

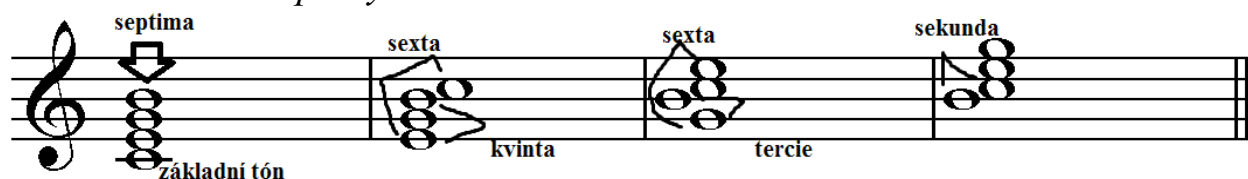
Tento septakord také můžeme stejně jako ostatní obrátit

Protože v septakordu máme čtyři noty možnost ho obrátit nastane 3krát:

Název obratu určují dvě vzdálenosti:

1. vzdálenost od základního tónu
2. vzdálenost od septimy

Název čteme od druhé číslice

D^{6/5} dominantní kvint(5)sext(6)akord – kvintsextakord

D^{4/3} dominantní terc(3)kvart(4)akord – terckvartakord

D² dominantní sekund(2)akord – sekundakord